

23 kızıl sayfa

**HASAN BÜLENT
KAHRAMAN**

Daha 1845 yazında, henüz 27 yaşındayken; Feuerbach Üzerine Tezler'in 11.'si olarak büyü bir cümle yazmış ve "filozoflar dünyayı yalnızca değişik biçimlerde yorumladılar, sorun onu değiştirmektir" demişti. Bu arayışını 1848 yılında Avrupa'nın çeşitli yerlerinde patlayan devrimci hareketlerin esiniyle bir inanca dönüştürdü. Kâğıt üzerindeki görüşlerini uygulamaya koymak için 1847 Kasım'ında Londra'da bir Komünist Ligi örgütledi. Katılanlara

o güne değin geliştirdiği düşüncelerini açıklayarak tarihin nasıl oluştuğunu, onu evrilten koşul ve değişkenleri anlattı. Lig, kendisini, Dr. Karl Marx'ı, bir metin hazırlamakla görevlendirince, sürgünde bulunduğu Brüksel'e dönüp 1 Şubat 1848'e kadar dünyadaki son din olan komünizmin kutsal metnini, Komünist Manifesto'yu 23 sayfa olarak yazdı. Kitap 12 Şubat 1848 günü yayınlandı.

Komünist Manifesto'yu aradan geçen 150 yıl sonra

yorumlamak kolay değil. Bütün kutsal kitaplar gibi çelişkilerle dolu ama bir o kadar da romantik ve gerçekçi bir metindir eldeki. Her şeyden önce Marx'ın, Hegel'le olan derin çatışmasının bir anlamda sonlandırılışdır. Marx, baş aşağı duran Hegel'i ayakları üstüne dikerek ülküseli (ideali) gerçek olana (reele) dönüştürmektedir ama bundan da öte, Manifesto, dört temel olguya dayanmaktadır.

1) 19. yüzyıla damgasını vurmuş olan bilimsellik kaygısı bu kitapta da her şeyin önündedir. Bilimsellik, ilerleme düşüncesinin soyut değil somut, uhrevi değil dünyevi, dokunulmaz değil yönlendirilebilir, yani koşullara bağlı bir şey olduğunu vurgulamaktır. O nedenle, Manifesto'dan önce yazdığı kitaplardan da kalkarak, Marx, toplumsal değişimin ve ilerlemenin öğelerini tarih, toplumbilim, iktisat bağlamında bulgular ve tanımlar. Onların öğrenilmesi topluma hangi noktada müdahale edilmesi gerektiğini de belirleyecektir. 2) Marx, Fransız devrim düşüncesinin etkisi altındadır. Ne var ki, o devrim için özellikle Blanqui'nin getirdiği '24 saatlik iş' tanımı Marx'ın bilimsellik kaygısıyla çatışır. Devrim belki sonunda bir darbeye bitecektir ama bir süreçtir. O süreç tarihin

yapılmasıdır. Sanıldığıının tersine 'proletarya diktatoryası' kavramının bu kitapta yer almaması bu nedenledir. 3) Bu yüzden de Marx, Manifesto'da devletin terimleriyle değil toplumun terimleriyle düşünür ve nihayet 4) İnsanın evrenle kurduğu ilişkinin soyut değil somut olduğunu vurgular.

Bu çerçeveyi Marx, bütün iç çelişkileri ve kısıtlamalarıyla sonuna kadar korumuştur. O kadar ki, Engels'in her Manifesto önsözünde Marx'ı, Darwin'le karşılaştırması ve ikisinin ortak noktalarını göstermeye çalışması rastlantı değildir. Amaç, Marx'ın toplumsal bağlamdaki çabasının öteki bilimsellik yaklaşımlarıyla aynı, yani onun yaptığı işin de 'bilimsel' olduğunu kanıtlamaktır.

Bugün elimizdeki ilk cümlesinden son cümlesine kadar bir romantik metindir. Değerli dostum büyük tarihçi ve bilim adamı Mete Tunçay'ın verdiği bilgiyle Türkçeye ilk kez yazıldıktan 77 yıl sonra, 1925'te Şefik Hüsnü tarafından çevrilen bu tarih bilinci çağrısı ve özgürlük çılgılığında geriye kalan gene onun bir cümlesiyle açıklanabilir: "Katı olan her şey eriyor..."

e - mail: kahraman@sabanciuniv.edu.tr